దోషగుణం

"కొడుక్కి పట్టాభిషేకం చేసి ఆ రాజూ రాణీ చాలా హాయిగా కులాసాగా కాలం గడిపారు"

అని రాత్రిచూసిన 'మంగమ్మ శపథం' కథ చెబుతున్నాడు తాత, తనమనుమలకీ మనుమరాళ్ళకీ సాయంత్రం బీచీవొడ్డున కూచొని.

సినిమా కథ మీద ఆసక్తి లేకపోయినా, తాత కథ చెప్పే నేర్పువల్ల తమ ఆఫీసు గొడవలు మాని అతనికి చెవులు వొప్పచెప్పలేకుండా వుండలేక పోయినారు పక్కన కూచున్న మునిసిపల్ గుమాస్తాలు. తాతా మనుమలూ లేచిపోతున్నారు వినపడే రేడియో సంగీతానికి గంతులు వేసుకొంటూ. తాత గంతుల్ని చూసి ఈర్ష్యపడే రంగం.

"చూశావా పాతకాలపువాళ్ళ వుత్సాహం. అంత కాలం మనం బతకం. బతికినా ఆ కులాసా మనకి వుండదు" అన్నాడు.

"ఎందుకు ఇట్లా అవుతుందంటారు జీవితం?" అన్నాడు సూరాయ్.

"కలియుగం"

"నాన్ సెన్సు, క్రమంగా మనఆలవాట్లూ, పట్టణంలో జీవితం, మరబియ్యం; సారంలేని మజ్జిగా, వీటివల్ల దేహంలో బలంపోయి నీరసపడుతున్నాము."

"దీనికంతా రాజకీయ జానిసత్వం కారణం" అన్నాడు జాన్.

"ఏం? గవర్నమెంటు మన్ని దంపుడుబియ్యం తిన వొద్దన్నారా?"

"తినవొద్దనలేదులే. ప్రభుత్వం మరబియ్యం తిన కుండా చెయ్యాలి"

"అప్పుడేమో, మా వ్యక్తి స్వాతంత్రం తీసేశారో అని గోలెత్తుతారు. రష్యాలో బలవంతంగా ప్రజల్ని సుఖ పెడుతున్నారనేగా వాళ్ళమీద అంత దుమ్మెత్తి పోస్తు న్నారు?"

"ఏమైనా అనూ, పాతపద్ధతులే మంచివనుకో. ఈ డెమాక్రసీలూ, కమ్యూనిజములూ, ఈ ప్రజా పరిపాలన లున్నాయే అవి చాలా అశాంతి ఘోరం తెచ్చిపెట్టాయి. సర్వాధికారాలూవున్న ఒక్క రాజువుంటే ఎవడూ నోరె త్తడు."

"సరి డిక్టేటరు అంటే అదేగా?"

"కాని ప్రతివాడూ ఆ డిక్టేటరే కావాలని చూస్తాడు. రాజులే నయం"

"సుంగమ్మ శపథంలో మల్లే, కొవ్వెక్కి పంతాలు పట్టడానికే రాజులు. వాళ్ళకి పరిపాలనమీద దృష్టికూడానా"

"సరేగాని. ఏమిటూ శపథం? ఆ పాతకథలైనా ఏదో నమ్మించేట్టుగా వుండవొద్దూ?"

"కొడుక్కి పట్టాభిషేకం చేసేప్పటికి ఆ రాణికి ఎన్నేళ్ళు వుంటాయి? కనీసం నలభై. రాజుకి యాభై. అప్పుడు వాళ్ళు ఖులాసాగా కాలం గడిపారని చూపి ఏం లాభం? యవ్వనమంతా పనిలేని పంతాలతో చచ్చి? అంతే కాదూ. హరిశ్చంద్రుడు, శ్రీరాముడు, వీళ్ళందరూ బతికి నన్నాళ్లూ కష్టాలుపడి, చచ్చేముందు సుఖపడ్డారంటే అర్థ మేమిటి?"

"మరి ఓ గొప్ప ప్రిన్సిపల్‌కి నిలబడ్డ మనుషుల జీవి తాలన్నీ అంతేకద"

"అవును లే. కాని వాళ్ళేదో సుఖపడ్డారని మన కళ్లని మోసపుచ్చుతారు కథకులు."

"కాని చాలా జీవితాలకి ఆ చివరి సుఖంకూడా లేకుండా పోతుంది."

"ఏ ఆదర్శానికో నిలబడి కష్టపడ్డవారికి, ఆకష్టాలే సుఖం, ఏదో గొప్పకార్యం నిర్వహిస్తున్నామని తృప్తి. కానీ మామూలు మనుషులు జీవితమంతా కష్టమయమైనవాళ్ళు ఎంతమంది లేరు!"

"దానికి మన ఆర్థిక వ్యవస్థ కారణం. కష్టాలన్నిటికీ కారణం బీదతనం"

"తక్కినవో—! చావులు, అన్యాయాలు, మోసాలు."

"కర్మ"

"ఏమీ చెప్పలేక, అర్థంకాక, తెలీదని వొప్పుకోడం ఇష్టంలేక కొందరు ఈశ్వరేచ్ఛ అని, కొందరు కర్మ అని యీ కష్టాల్ని సమర్థిస్తారు."

"కష్టాల్నే కాదు, ముఖ్యంగా అన్యాయాల్ని. తమకు లాభంచేసే అన్యాయమైన పద్ధతుల్నీ సంస్థల్నీ దేవుడి పేర నిలబెడుతున్నారు. అందుకే రష్యాలో దేవుణ్ణి బైటకు తరిమారు."

"నేను నిజంగా జరిగిన ఓ చరిత్రని చెపుతాను వినండి, ఏమంటారో" అన్నాడు అంతవరకూ వూరికే కూచున్న డాక్టరు జోసెఫ్, జాన్ మేనమామ.

నాలుగేళ్ళ కిందట నేను రిటైర్ కాకముందు అడుగో ఆ ఆస్పత్రిలో పనిచేసేవాణ్ణి. నా వార్డుముందు ఒక వృద్ధురాలు నుంచుని వుండేది. ఏడవడానికి శక్తిలేదు. అట్లా గొణుకుతో, గొణుకుతో, ఆకాశంవేపు చూస్తో నుంచునేది, డాక్టర్లకి ఎంతోపని, చూడండి. అదిగాక డాక్టరు జీవితంలో ముఖ్యం ఆస్పత్రి. డాక్టరు జీవితంలో, దినదినమూ ఇట్లాంటి నిర్భాగ్యులెందరో! మామూలైపోతుంది. ఎంతటి విషాదమూ హృదయాన్ని కదిలించడం మానేస్తుంది. యుద్ధం తలుచుకొంటె, ఆస్పత్రిలో అందరూ చచ్చేరోగులే. తలలు, కాళ్ళు, పగిలినవాళ్ళు. డొక్కల్లోంచి పేగులు వేళ్ళాడే వాళ్లు; ప్రతివారూ! "డాక్టర్ డాక్టర్ నన్ను-నన్నుచూడు" అని వందమంది ఒక్కసారిగా అరుస్తో వుంటారు. ఆ అరుపులకి హృదయం వూగిందా ఒక్కపనీ సరిగా కాదు. పెద్ద ఆస్పత్రిలో అంతకన్న కష్టం. రోగులేకాదు వారి బంధు

వులూ అరుస్తారు ఏడుస్తారు – అందరికిదీ నిజమైన అవసరమే. తన వార్డులో వాళ్ళేకాదు, తక్కిన రోగుల గొడవ కూడా చుట్టుకుంటుంది, జాలిపడే డాక్టరుకి. మందులేం చేస్తాయి, తిండిలేని రోగులకి? అది పోనీండి.

నాపని తొందరలో నా మనసులో ఎక్కడో వుంది దిక్కులేనట్టు. అట్లా చూస్తూ నుంచున్న ఆ ముసలమ్మ రూపం. ఓరోజున నర్సులు ఆమెసంగతి మాట్లాడుతోవుంటే అడిగాను ఎవరని. నా వార్డులో ఊపిరితిత్తుల్లో రణంతో చాలా అపాయంలోవున్న ఒకాయనతల్లి ఆమె, అతనికి సలభై ఏళ్ళు, ఈ తల్లి అతనిదగ్గిరికివస్తే తిడతాడట. అవతలకి ఈడ్చెయ్యమంటాడట. అతను నిద్రపోయ్యేప్పుడు లోపలికి వొచ్చి అతన్ని చూసి చూసి ఏడుస్తుంది ఆమె. తక్కిన సమయాల్లో బైట అట్లా నుంచుంటుంది. ఆ సాయంత్రం ఆమెని దయగా పలకరించాను. తన కొడుకుని బతికించమని ఏడ్చింది. అట్లాంటప్పుడు డాక్టరు ఏం చెయ్యాలి? లేని ఆశ కల్పించి ఓదార్చడమో, లేక నిజంచెప్పి వాళ్ళగుండెల్ని చితక కొట్టడమో, ఏది ధర్మమో ఈ నలభై ఏళ్ళలోనూ నాకింకా నిర్ణయం కాలేదు. 'నీ కొడుకుకి నీమీద ఎందుకంత కోపం?' అని అడిగాను.

"నాకర్మ" అంది తర్వాత మాట్లాడలేదు. ఆ కొడుకు దగ్గిరకి వెళ్ళి అడిగాను. "ఏమిటి నీతల్లి అట్లా ఏడుస్తోవుంటే నీకోసం, ఎందుకంత కోపం? ఏ విరోధాలున్నా ఇట్లాంటి సమయంలోనైనా మాట్లాడకూడదా" అని.

"అదా? తప్పేదుముండా! దానిసంగతి ఎత్తకండి" అన్నాడు దూకుడుగా.

"ఏంచేసింది? అంత నువ్వు క్షమించలేనిది ఏం చేసింది? సీతల్లే!" అన్నా.

"అదితల్లా! ఏం చేసినా క్షమించవొచ్చు, కాని నా జీవితాన్నంతా దగ్ధంచేసింది. ఎందుకు దాని కడుపున పుట్టానా అని నల్లత్రైవళ్ళు ఏడ్చేట్టు చేసింది. దాని సంగతి నాముందు ఎత్తకండి" అని కళ్ళు మూసుకున్నాడు.

నాకు అతనిమీద సానుభూతి రాలేదు. అతను చెప్పినదంతా నిజమైనా ఈనాటి ఆమెదిగులు, ఆమె ప్రేమ చాలా వాస్తవం. ఆ రోగి దుర్మార్గుడుగాలేడు. వొంటరిట. సంసారంలేదట. బాగా చదువుకున్నవాడు, సంస్కారి. ఎవరినే మనను?

తలితండ్రుల ప్రేమ చాలా వాస్తవం. పిల్లలికి ఎప్పుడూ వుండదు ప్రేమ—ఏదో కృతజ్ఞతా భక్తీ తప్ప. ఇతరులు మనకిచేసే అపకారమే మనకి చాలా ఘనమైతే, మనం ఇతరులకి చేసే అపకారం ఎన్నటికీ గుర్తువుండదు. ఇంత పరస్పరా ప్రకృతి లోకంలోవున్నా, దానినంతా కడిగి తుడిచివేసే, మరుపూ, క్షమా, ప్రేమా వుండబట్టే లోకం నివాసయోగ్యమయింది.

మర్నాటినించి రోగిమీదకన్న తల్లిమీద నాకు శ్రద్ధ ఎక్కువయింది. కాని ఏ ఆదరణకీ దగ్గిరకాలేదు ఆమె. కొడుకూ, కొడుకు ప్రాణం, తప్ప ఆమె మనసులో ఏదీలేదు.

ఏం అడగనీ, చెప్పనీ, "వాణ్ణి బ్రతికించునాయనా" అని కాళ్ళ వేళ్ళ పడుతుంది.

"నీపేరు చెపితే ఉమ్మేస్తాడు. వాడు బతికితే ఎంత, చస్తే నీకెంత?" అన్నాను పట్టలేక.

మాట్లాడలేదు.

పోనీ అతను ఆమెని పోషిస్తున్నాడా అంటే అదీలేదు. ఎవరింట్లోనో చాకిరీట. అదీ మానేసుకుని ఆస్పత్రిఆవరణలో కటికి నేలమీద కాపరం చేస్తోంది. ఏం ఘోరమైన అపచారం చేసిందో పరిహారం చేసుకుంటోంది తన ఆత్మకి తానే అనుకున్నాను.

తరవాత రెండురోజులకి ఓరోజు శెలవుపెట్టాను, ఒక గెస్టు వస్తున్నానని వుత్తరం రాస్తే.

"గెస్టు ఒస్తానంటే శలవు పెట్టడమెందుకు?" అని అడిగాడు రంగం.

"నీకెందుకు? శలవ పెట్టాను. కథ విను"

"ఆమె కథేగాని, మీ కథ చెప్పరా Uncle" అన్నాడు నవ్వుతో జాన్.

"మొగ గెస్టా, ఆడ గెస్టా!" అన్నాడు నారాయ్.

"ఆడగెస్టే. మా అత్తయ్య చచ్చిపోయి ఇరవై ఏళ్ళయింది."

"తాత్కాలిక అత్తయ్య అన్నమాట."

"కథ వింటారా లేదా?" అన్నాడు డాక్టరు తల వొంచుకుని నవ్వుకుంటో.

"వింటాం, కానీండి"

"కాని ఆ గెస్టు రాలేదు"

"పాపం!"

"ఆరోజు రోగుల అవస్థ దేవుడికి తెలియాలి." అన్నాడు నూరాయ్.

"నర్సులు లేరా, డాక్టర్."

"నేను లేచిపోనా?" అన్నాడు డాక్టరు నవ్వుతో.

"ఇంక మాట్లాడం చెప్పండి"

"ఇంటిదగ్గిర వొంటరివాణ్ణి."

"అదీ సంగతి"

"నోరుముయ్యరా, విను కధ. ఏం తోచక ఆస్పత్రికి వెళ్ళి వరండాలో సముద్రం కేసి చూస్తో కూచున్నాను హాయిగా. నాపని ఇంకో డాక్టరు చూసుకుంటున్నాడు. నేను కనపడితే కొంతపని నామీద రుద్దుతారని వరండాలో స్క్రీను వెనక కూర్చున్నాను.

వరండాకి అటుప్రక్క కూచున్న ఇద్దరు నర్సులూ వాళ్ళపక్కన నుంచున్న ముగ్గురు వైద్యవిద్యార్థుల మాటలు వినపడుతున్నాయి నాకు. సరిగా నేను చెపుతున్నట్టే మాట్లాడారనుకోకండి. కధని reconstruct చేసి చెపుతున్నాను.

"ఎవరు ఇందాక అంత బంకలాగు పట్టుకుంది నిన్ను" అన్నాడు విద్యార్థి వెంకటప్ప.

"ఆమెది మా వూరే" అన్నాడు శ్రీనివాసులు.

"ఐతే నీకెన్నాళ్ళేమిటి?" అని అడిగాడు వెంకటప్ప.

"ఆమెని నేనెరగను, ఆమెకొడుకు మా అన్నయ్య క్లాస్‌మేట్. ఆమె కేదో చాలా చిత్రమైన romantic past వుందన్నారు ఎవరో"

ఆ మాటతో నా చెవుల్నీ దృష్టినీ పూర్తిగా వాళ్ళ కిచ్చేశాను. చీకిపోయిన స్క్రీను canvas లోంచి వాళ్ళు మసకగా కనపడుతున్నారు, ఆ ఉదయ కాంతిలో.

"అందుకేనా అంత మాట్లాడావు ?" అన్నాడు వెంకటప్ప.

"నేను కాదురా, మానాన్న ఆమెకోసం చాలా ప్రయత్నం చేశాట్ట"

"సరేరా, ఇప్పుడు నీమీద ఆమె ప్రయత్నం ఏమిటి?"

"ఆమె కొడుకు ఇక్కడ యీ వార్డులోని రోగి."

"ఎవరు ? ఇరవై ఒకటో నెంబరేనా ? పాపం ! ఆ ముసలామె ఏం ఏడుస్తుంది" అంది నర్సు బాలమ్మ ఇంగ్లీషు కోసం మాటలు తడుముకుంటో.

దూషులూ, డోజులూ, మందుల పేర్లు - అట్లాంటివి తక్కిన జ్ఞానం చాలా తక్కువ ఆమెకి.

"సరే తల్లి అయింతర్వాత..."

"ఆ పేషంటు మాత్రం ఆమెతో మాట్లాడడు. ఆమె వంక చూడడు. విసిరి కొడతాడు." అంది బాలమ్మ.

"ఏదో తిడుతున్నాడు. ఇన్నేళ్ళకి కనపడ్డానా ? ఛీ: నీ పాపిష్టి మొహం నాకు కనపరచకు అంటున్నాడు. తన తల్లిని ."

"ఏమిటోయ్ శ్రీనివాస్ ఆమెది మీవూరన్నావు! ఆమె పూర్వ చరిత్రలో ఏమిటో విశేషమన్నావు? నీకేం తెలీదా ఆ సంగతి?"

"తెలీదు వాళ్ళు మావూరు వొదిలి చాలా ఏళ్ళయింది."

"రండి పోదాం" అన్నాడు మూడో అతను రిస్టు చూసుకుంటో.

"తొందరేం?" అని కమకోలుకుల సందుల్లోంచి చూసింది ఆ రెండోనర్సు ఎలిజబెత్.

తమని ఎందుకు పురుషులు మోహించి వెంటపడరో వాళ్ళకి అర్థంకాదు. సినీమా చీకట్లో చేతులు కలిపినా లైట్లు వెయ్యగానే, ఒకసారిచూసి కళ్లు తిప్పుకుంటూరు. వాళ్ళ వేషాలు మాటలుచూసి ఓసారి పూర్తిగా దగ్గరైనా, ఇంక జన్మఅంతా వాళ్ళకి కనపడకుండా తప్పుకుంటూరు.

"తొందరేమంటున్నావా! ఇవాళ ఆపరేషన్ రోజు తియేటర్కి ఒక్క నిమిషం ఆలస్యమైనామా, మమ్మల్నె బల్ల నెక్కమంటాడు ఆ మంగలి కోతలగాడు" అన్నాడు శ్రీనివాస్.

ముగ్గురు మొగవాళ్ళూ వెళ్ళిపోగానే, నర్సులిద్దరూ కుట్లు పైకితీసి అల్లుకుంటో, స్వవిషయాలు మాట్లాడుకుంటు న్నారు. చెల్లని పలకరిస్తో, తేనెటీగలకి చెక్కలిగిలి పెడుతో తిరుగుతున్న చల్లని చిన్నగాలి గాని, సముద్రం నీళ్ళమీద నునుపెక్కి గోడలమీద ప్రతిఫలించే ఎండలోని సమృద్ధితనం గాని, వాళ్ళ హృదయాన్ని ఏ మాత్రమూ తాకలేదు.

వాళ్ళ పెద్దనర్సుకి రాత్రి బహుమానంగా వొచ్చిన పలావు, లంచం అవునా కాదా అని చర్చిస్తున్నారు. కొంచెంసేపట్లో పలావు పంపిన పోలీసు ఇన్‌స్పెక్టరునీ ఆ నలభై యేళ్ళ నర్సునీ ఓ పక్కమీద ప్రతిరాత్రీ చేర్చారు వాళ్ళమాటల్లో, నిశ్చింతగా. తరవాత వాళ్ళిద్దరిమధ్యా ఏం జరుగుతుందోకూడా, డిటెయిల్సు వూహించి వర్ణించుకునేవారేగాని, అది బూతు గనక వాళ్ళ పెదిమలు ఉచ్చరించవు. అంతా నిశ్శబ్దంగా కలలోనే.

వార్డులోంచి డాక్టరు కామేశ్వర్రావు వొచ్చాడు.

"ఏమిటి కూచున్నారు తీరికగా! పన్నెండో నెంబరుకి నోట్లోంచి రక్తం పడుతోంది."

"మేమేం చెయ్యం? మందివ్వండి కట్టడానికి"

"ఇవ్వక ఏం చేస్తున్నాను? కాని..."

"ఎవరికో వొకరికి ఎక్కణ్ణించో ఒక్కణ్ణించి ఏదో వొకటి పడుతోనే వుంటుంది. మేమేం మనుషులమే నంటారా? మీకేం? రెండుముక్కలు పుస్తకంలో రాసి ఇంటికిపోయి చీట్లపేకలాడుకుంటారు."

"పోయినవారం ఆరోగ్యశాఖ మంత్రిగారిచ్చిన ఉపన్యాసం విన్నారా" అని అడిగాడు డాక్టరు.

"ఆ. సావధానంగా విన్నాం. మళ్ళా అదే రేడియోలో విన్నాం. మళ్ళా అదే న్యూసుపేపర్లలో చదివాం, అదే హెడ్‌నర్సు లెక్చరుగా చెప్పింది. అదే అంతకు పూర్వపు మంత్రిగారు శలవిచ్చారు. రాబోయే మంత్రిగారు

అదే మాట్లాడబోతున్నారు. మా ఎలవెన్నుల సంగతేమి టంటే ఒకరూ మాట్లాడరూ." అంది బాలమ్మ. "రోగులే మా పిల్లలు."

"ఆ మంత్రిగారికి పదకొండుమంది పిల్లలే" అంది ఎలిజబెత్తు.

"పోనీలే రోగులు మనపిల్లలైతే మన మొగుళ్ళెవరు?"

"డాక్టర్లు" అని నవ్వింది ఎలిజబెత్తు. నవ్వి కామేశ్వర రావు వంక చూసింది.

"అట్లా ఓ జి. ఓ. ప్యాస్‌చేస్తే." అంది నర్సు బాలమ్మ నవ్వుతో.

"అలవెన్సులకి డబ్బులేదట."

"మరి మందుల ఇన్‌డెన్టులో ఆ రెండు లక్షల వ్యవ హారం సంగతేమిటి ?"

"ఎవరన్నడుగుతావు?"

"ఇంతకీ..."

అంటో వుండగా ఇందాక వెళ్ళిన ముగ్గురు విద్యార్థులూ నవ్వుకొంటో పరిగెత్తుకొచ్చారు.

"ఏమిటి, అప్పుడే అయిందా ఆపరేషన్?"

"ఇవాళిటికి ఒక్కటే వేసుకున్నాడు దొర."

"ఏం?"

"చప్పున ఇంటికి వెళ్ళాలని."

"ఎందుకు?"

"అతని గెస్టు, ఇంగ్లండునించి రాలా-న్యూస్ ప్రింట్ ఏజంట్ - అతనూ దొరసానీ వొంటరిగా బంగళాలో కలిసి వుండడం ఇష్టంలేక, మండి చస్తున్నాడు మానవుడు."

"ఆ వొక్క ఆపరేషను రోగీ, తీరా చూస్తే చచ్చిపోయి ఉన్నాడు."

"అదృష్టం అట్లా కలిసి రావాలి.

"ఆస్పత్రి అదృష్టం సరే, ఇంటిదగ్గిర అదృష్టం ఎట్లా వుందో! దొరకి."

"సరేకాని డాక్టర్, ఈ వార్డులో మొకు నంబరు ఇరవై ఒకటి తెలుసూ? మనవూరే కదూ?" అని అడిగాడు శ్రీనివాస్.

"నంబరు ఇరవై ఒకటి సంగతి తెలీదుకాని..."

"ఆ తల్లికీ ఆ కొడుక్కీ విరోధం—"

"అదంతా నాకు తెలీదు. కాని ఆతల్లి కేస్ వైద్యకంగా ఇన్టరెస్టు. వింటారా?"

"కానీండి. ఒంటిగంటదాకా తిండి తొందరలేదు."

ఇట్లా చెప్పాడు డాక్టరు కామేశ్వర్రావు నా పేషంట్లని దైవానికి వొప్పచెప్పి.

"మాతో హైస్కూల్లో కనకయ్య అనే కుర్రవాడు చదువుకునేవాడు తెలివైనవాడు అందరిలోకీ. తలిదండ్రులు చాలా బీదవాళ్ళు. అతనికి హటాత్తుగా పెద్ద జ్వరం వొచ్చింది. రావడమే హడావిడిగా వచ్చి

హెచ్చిపోయింది. ఆ వూరికి ఒకడే ఇంగ్లీషు వైద్యుడు, ఆరోజుల్లో ఆస్పత్రి డాక్టరు సాయేబు. అతను మందిచ్చాడు. కాని మర్నాటికి కనకయ్యకి స్మృతి తప్పి తప్పుడు మాటలూ కలవరింపులూ ప్రారంభించాడు. ఏ చిన్న జ్వరానికీ కలవరిస్తాట్ట. అతను చాలా Nervous boy. సాధారణంగా చురుకైన కుర్రవాళ్ళు Nervous గానే వుంటూరు. మా టీచరూ కుర్రాళ్ళూ అందరం రెండు పూటలా కనుక్కుంటున్నాము. మా హెడ్మాష్టరు అడిగితే డాక్టరు అతనిజబ్బు సెప్టిసిమియా అన్నాడు. నయమౌతుందన్నాడు. రెండోరోజు రాత్రికి జరం మరీ హెచ్చింది. వూరివాళ్ళకందరికీ తెలిసి ఆదుర్దా పడుతున్నారు. బీదవాడు కావడంచేత చిన్నప్పటినించీ కనకయ్య అందరి ఇళ్ళల్లో వారాలు చేసుకుంటున్నాడు. చందాలు పోగు చేసుకుని బడిజీతం కట్టేవాడు. అతని తండ్రి వూరి పురోహితుడు. అందరికీ ఆ తండ్రిని చూసినా కొడుకునిచూసినా ప్రేమ.

ఆరాత్రి భయపడి అందరూ ఆయుర్వేద వైద్యుడు గోపయ్యగారిని పిలిచారు. ఆయన రోగి నాడిచూడగానే ఆ జ్వరం దోషగుణమన్నాడు. దానికి ఒకటే చికిత్స. ఏ స్త్రీ సంపర్కం సమయంలో దోషగుణం తగిలిందో ఆ స్త్రీ తొడలో రక్తం తీసి దాంతో కలికంచేసి రోగి కంటో పెట్టాలి. వైద్యుడు గోపయ్యగారి మాటని అందరూ కొట్టేశారు. కనకయ్య చాలా కుర్రాడు. అందంలేదు. స్ఫోటకం మచ్చలు. చదువు తప్ప ఇంకో ధ్యాసలేదు. ఆరోజుల్లో మనుషులికి

(అందులో మావూరు పల్లెటూరు) ఇంగ్లీషు వైద్యాన్ని చూస్తే చాలా అనుమానం.

"అనుమానించడం ఏమిటి?" అంది ఎలిజబెత్తు.

"అంటే, దోషగుణం స్త్రీ సంపర్కంవల్ల రాదు."

"అదేమిటి?"

"వొంటో జబ్బుగా ఉన్నప్పుడు..."

"మరి వైద్య గ్రంథాలలో ఎక్కడా లేదే!"

"ఇంగ్లీషు గ్రంథాలలో లేదు"

"మరి నిజమంటారా?"

"అదే సంగతి. ఈ కథని విని మీరే నిర్ణయించాలి. వినండి. చివరికి "ఏమో అతను మంచివాడే. కాని ఏ సమ మయంలో ఏ కులట అతన్ని దుర్మార్గం చేసిందో! దేనికి అట్లాంటి పోయేబుద్ధి పుట్టిందో! ఏం మంచి మాటలుచెప్పి, డబ్బిచ్చి, మోసగించిందో!" అన్నారు.

సాయేబు డాక్టరుతో చెపితే,

"వుత్త నాన్‌సెన్సు. దోషగుణం అనే జబ్బే లేదు పొ" మ్మన్నాడు.

దాంతో ప్రజలకి ఆ డాక్టరుమీద విశ్వాసం పోయింది. ఆ స్త్రీ ఎవరు అనేదే ప్రశ్న

మావూరి ప్రాణానికి 'ఆ స్త్రీ ఎవరు?' అనే ప్రశ్న, గవర్నరు జనరల్ని కాల్చి చంపిందెవరు? అని పత్రికలోపడ్డ సమస్యకన్న పెద్ద సెన్‌సేషన్ అయింది. రోగిని అడుగుదా మంటే, అతనికి మతిలేదు. ఎట్లా! ఆ వూళ్ళో పెళ్లాన్ని

హోమ్సు ఎవడూ లేడు. కాని అందరూ డిటెక్టివ్ లే. చివరికి అనుమానం పూరి వెలుపలి గుడిశలో కాపరమున్న 'నాగి' మీద పడ్డది. గుంపు అంతా అర్ధరాత్రిపోయి ఆ నాగి గుడిశ మీద పడ్డారు. ఆ నాగి తప్ప ఆ వూళ్ళో అందరూ పతివ్రతలే నన్నారు. ఎందుకంటే అట్లా ఆ నాగిమీద పడకపోతే, ఎవ రికి వారికే భయం, అనుమానాలు. కనకయ్య అందరి ఇళ్లల్లో భార్యల దగ్గిర, వితంతువుల దగ్గిర చనువుగా తిరుగు తోవుంటాడు. ఒకరు అతనికి తల దువ్వారు, ఇంకొకరు అత నికి చొక్కా కుట్టించారు, ఇంకోరు అతని చంపలునొక్కి ముద్దుచేశారు. ఈ పిడుగు ఎవరి ఇంటిమీద పడుతుందోనని ప్రతివారికీ భయం. అందుకని అందరూ ఏకగ్రీవంగా తమ స్త్రీల నందరినీ పవిత్రులని తీర్మానం pass చేసుకుని, 'నాగి' గుడిశమీద పడ్డారు. నాగిని ఆ రాత్రి వంచేశేవారో మరి, ఆ రాత్రికి గరళ్ళ రామన్న తాగి నాగి ఇంటో పడుకున్నాడు. ఈ గోలకి అతను లేచి కొడవలి పట్టుకొని,

"రండిరా ఎవడొస్తాడో !"

అనేటప్పటికి 'నాగి'ని అనవసరంగా అనుమానించా మని నిశ్చయించుకుని ఎవరి ఇళ్ళకి వాళ్ళు చల్లగా సర్దు కున్నారు.

కాని ఆలోపల కనకయ్య తలిదండ్రులు మధన పడు తున్నారు వాళ్ళ ఇంటో. ఎందుకంటే జరం ప్రారంభం నించీ కనకయ్య 'శారదాంబ' 'శారదాంబ' అని కలవరి స్తున్నాడు.

శారదాంబ గారంటే ఆవూరికి శారదాదేవి అవతారం. అందం. గొప్ప ఇల్లాలు. శ్రీమంతుడి భార్య. ఆమెకి ఒక్కడే కొడుకు. కనకయ్యకి దూరం బంధుత్వం. హైస్కూల్లో ప్రవేశించినతరవాత వారానికి మూడురోజులు అతని భోజనం శారదాంబగారి ఇంటోనే. ధనసహాయము వాళ్ళే చాలావరకు.

పర పురుషుడన్న మాట ఆమె విషయంలో అనడానికి యమధర్మరాజేమిటి, సీతని నిప్పులో దూకించిన శ్రీరాముడుకూడా భయపడతాడు. ఏ విధంగానూ యోచించుకోలేము. చాలా ధర్మాత్మురాలు. ఆ వూరికి తల్లి.

మొదట్లో కనకయ్య 'శారదాంబగారు' అని అదేపనిగా కలవరిస్తే, ఆమె పనులు ఎక్కడ లోపమైనాయనో, లేక ఆమె తన దగ్గరవుంటే తనకింత బాధవుండదనో కలవరిస్తున్నాడనుకున్నారు.

శారదాంబగారు రెండుసార్లు వొచ్చి కనకయ్యని చూసి ఏడ్చివెళ్ళారు. వాళ్ళ ఇంటో నవరాత్రి ఉత్సవాలూ, ఎడతెగని బ్రాహ్మణ సంతర్పణలూ విధిగా జరిపితీరనక్కర్లేకపోతే ఆమె కనకయ్య దగ్గరే కూచునివుండేదేమో అన్నమానము అనిపించింది. ఆమె విచారాన్ని చూసి ఆమె హృదయం ఎంత కరుణాపూరితమూ అని ఆశ్చర్యపడ్డారు.

కాని వైద్యుడు వ్యాధి దోషగుణ మనడమూ, కనకయ్య శారదాంబగారినే పలవరించడమూ ఎల్లాగైనా ఆ స్త్రీ ఎవరో తెలుసుకుని కొడుకు ప్రాణాన్ని రక్షించుకోవాలనే

అదుర్దా, ఆ తలిదండ్రుల అనుమానాల్ని రేపాయి. కాని శారదాంబ! ఆమె నెట్లా అనుమానించడం!

గతిలేక సంధిలోవున్న కుర్రాణ్ణి లేపి "ఏమిట్రా శారదాంబ, శారదాంబ అంటావు! ఏమిటి సంగతి? ఎందుకు? మాతో చెప్పనాయనా? ఎవరితోనూ చెప్పం" అని ఎంత బతిమాలినా అతనికి స్పృహలేదో, లేక అతను చెప్పదలచుకోలేదో వాళ్ళకి ఏమీ జవాబు రాలేదు.

జబ్బు ఎక్కువవుతోంది. ఇంక ఇరవైనాలుగు గంటలన్నా బతుకుతాడో లేడో అనుమానమయింది. ఇంక తల్లి డెస్పరేట్ అయి ఆ తెల్లారకట్టే లేచి శారదాంబగారి ఇంటికి వెళ్ళి వాళ్ళదొడ్లో కూచుంది శారదాంబగారు లేచి వచ్చిందాకా.

"మీరా, ఎవరో అనుకున్నాను, ఎట్లావుంది కనకయ్యకి?"

ఎట్లా వుందని చెప్పను తల్లీ! ఇంక లాభం లేదన్నాడు గోపాలంగారు. ఇంక రేపో మాపో" అని గొల్లున ఏడ్చింది. శారదాంబ ఆమెని తన గుండెల కదుముకుని ఓదార్చింది.

కనకయ్య తల్లి చప్పున ఆమె కాళ్ళమీద పడి,

"నాకు పుత్రభిక్ష పెట్టు తల్లీ" అని రెండుకాళ్ళూ పట్టుకుంది. ఆశ్చర్యంతో ఆమెని లేవనెత్తి నంగనాచిగా

"ఏం చేస్తాం దైవంమీద. భారంవెయ్యి. ఏం పరవాలేదు. నేనువొచ్చి చూస్తాను" అంది శారదాంబ.

"అట్లాకాదు. నువ్వే రక్షించాలి. లేక లేక ఒక్క కొడుకు నాకు. వాడుపోతే నేనేం చూసుకు బతకను?" అని ఏడ్చింది.

"నేను మాత్రం ఏం చెయ్యగలనమ్మా, నేనైనా మనిషినేకదా! దేవి పూజకుంకం పెడతాను, తీసుకు వెళ్లు. తర వాత దేవుడున్నాడు. నీకడుపుకి అంతఅన్యాయం చెయ్యడు. ధైర్యంగావుండు."

"మామూలు జరం ఐతేసరే. ఏదో మందో మాకో తింటారు. పడవొచ్చు. దోషగుణం అంటున్నారు కదా! మరి ఏతల్లి ఆ పుణ్యంకట్టుకుందో గాని!" "ఆ గోపయ్యే ఏమిటి? వాడికేం తెలుసు! ఆస్పత్రి డాక్టర్ని మాన్పించడ మేమిటి మీరు? ఖర్చు అవుతుందంటే మావారు ఇవ్వరా? దోష గుణం! చెప్పి తీసుకు కొట్టేవాడు లేక! అంత చిన్న కుర్ర వాడికి దోషగుణ మేమిటి? ఎవరన్నా నవ్వుతారు. మీరెట్లా నమ్మారమ్మా?"

"కాదమ్మా! అది దోషగుణమే. అన్నీ ఆ లక్షణాలే. ఇంకోజరమైతే ఇట్లా ముంచుకురాదు."

"మరి తగ్గించడేం ఆ గోపయ్య?"

"ఎట్లా? ఏంమందు వెయ్యాలో తెలిస్తేగా! ఆ మహాతల్లి బైటపడి వొప్పుకుంటుందా? నాకింత కొడుకు దానం చేస్తుందా? నా వంశం నిలబెడుతుందా?"

బాగా బూతులు తిట్టేదే శారదాంబకు కోపంవచ్చి, తనపని చెడుతుందని గాని.

"మరి కనకయ్యని అడగలేదా!"

"అడిగాము. వాడికి స్పృహ వుంటేగా"

అని ధైర్యంచేసి,

"జ్వరం వొచ్చినప్పటినుంచి సంధిలో ఒక్కపేరే వాడికి స్మరణ 'శారదాంబగారు' అని."

అని ఆగింది.

"ఏ మడిగినా 'శారదాంబగారు' అంటున్నాడు." అంది మళ్ళీ.

"పాపం వాడికి ఎంతభక్తో నామీద! చాలామంచి కుర్రాడు. ఎట్లా చెపితే అట్లావిని శ్రద్ధగా చేసేవాడమ్మా" అని కళ్ళనీళ్ళు పెట్టుకుంది శారదాంబ.

తల్లికి వొళ్లుమండి సొంత కవిత్వంలోకి వెళ్ళింది తన పని సాధించుకోడానికి.

'శారదాంబగారూ, నాకు తెలీదండీ, నన్నడక్కండి. నాది అట్లాంటి బుద్ధికాదండీ' అని కలవరిస్తున్నాడమ్మా" అనేసింది.

"అవును. అదేనా? నాలుగు రోజులకిందట గూట్లో అయిదురూపాయలు పెట్టాను. కనపళ్ళేదు. అతని కేమన్నా దేనికన్నా ఇచ్చి మరిచిపోయినా నేమోనని అతన్ని అడిగాను. అదిగావును కలవరిస్తున్నాడు. అబ్బ ఎంత సుతిమెత్తనమ్మా వాడి మనస్సు!" ఇంక ఆ తల్లి తన హృదయాన్ని ఆపుకోలేక "పుణ్యం పాపం దేవుడికి ఎరక తల్లీ, నిన్నన

డానికి నాలికపీక్కుపోతోంది. కాని ఎంత పతివ్రతలకైనా, ఏదో నిమిషాన ఏ పొరపాటుబుద్ధి పుడుతుందో చెప్పలేము... నువ్వే నీ రక్తం ఇచ్చి నా కుర్రాణ్ణి రక్షించాలి. వాడు నువ్వేనని చెప్పాడు."

తల్లీ ఎవరికీ తెలీనీను. నీకూ నాకూ మధ్యే ఆ రహస్యం. ఈ జన్మాంతా నీ ఇంట్లో ఊడిగం చేస్తాను" అంది.

అప్పటికీ ఏం అర్థంకానట్టే నటించింది శారదాంబ.

"ఎందుకు నా రక్తం? రక్తం ఎక్కించాలన్నారా ఆస్పత్రివాళ్లు?"

"కాదమ్మా దోషగుణంకదూ!"

ఆ మాటతో నసాలాని కెక్కింది శారదాంబకి.

"ఏమిటి అదేమిటి?" అంది తెల్లబోతూ, తెల్లనయ్యే తూర్పుదిస పడే ఆశ్చర్యం మళ్లే.

"ఏదో పొరపాట్లు వొస్తాయి ఎటువంటివారికీ. మిమ్మల్నేమనటం లేదు. మా వాడికి ప్రాణభిక్ష పెట్టు..." అంటూండగా.

"ఇంక మాట్లాడకు వెళ్ళిపో. ఇదా ? అట్లాంటిదాన్ని అనుకున్నావా నన్నూ. నీ కనకయ్య నా కన్నకొడుకుతో సమానం; పో. ఎక్కడా అనకు ఆ మాట. నీ మతి చెడి పోయింది. పో. ఇంటికి పో. ఎవరన్నా వింటే మొహాన పేణ్నీళ్లు చల్లుతారు. పో"

అని ఆమెని వీధి వాకిలి వేపు నెట్టి ఇంటోకి వెళ్ళి పోయింది.

ఆ ఉదయం నించి వూరివాళ్ళు కనకయ్య ఇంటివేపు రావడం మానేశారు. ఎవరి మొహం కనపడితే అతను ఎవరిపేరు చెపుతాడోనని భయం. ఆడవాళ్లు అసలు ఎవరూ తొంగి చూడనన్నా లేదు. సాయంత్ర మయ్యేటప్పటికి కన కయ్యని కింద పెట్టవలసిన స్థితి చాలా సమీపించింది. తలి దండ్రులు డెస్పరేట్ ఐపోయినారు. అర్ధరాత్రి శారదాంబ గారి ఇంటికిపోయి తలుపుకొట్టి ఒకటే తిట్లూ శాపనార్ధాలూ ఆమె తన కొడుకుని చంపిందని. ఆమె వ్యభిచారని అనరాని మాటలన్నారు.

"ఏ మెరగని మా కుర్రాడే దొరికాడా? నీకంత మద మెక్కువైతే మొగాళ్లు లేరా? వడ్డివాళ్ళు లేరా. మృగాలు లేవూ" అంటో.

ఆమెభర్త తలుపుతీసి కనుక్కున్నాడు. అతని కాళ్ళ మీద పడి బతిమాలాడు. వాళ్ళ వెనకనే వైద్యుడు గోపయ్య కూడా వున్నాడు. శారదాంబ బైటకు రానేలేదు. ఆమెభర్త వాళ్ళమాటలు ఏమాత్రమూ నమ్మలేదు. నమ్మినా అను మానం వొచ్చినా ఏ భర్త నమ్మినట్లు పైకి కనపడతాడు?

గదిలోకివెళ్ళి ఆమె నడిగాడు.

"ఇదేమిటండీ? సిగ్గులేకండా మీరు ఏమని అడగ వొచ్చారు నన్ను! ఇదేమిటి? పిచ్చిపుట్టి వాళ్ళుఏడిస్తే రెండు చివాట్లుపెట్టి బైటికి ఈడవక నా దగ్గిరికివొచ్చి అడుగు తున్నారా?"

అతను "ఏమో! ఆడదాన్ని నమ్మిందెవరు? కాక పోతే వాళ్లు నీమీాదెందుకు బడతారు? నిజంకానీ అబద్ధం కానీ, ఆ కుర్రచాడు చస్తే, ఆజన్మాంతం వూరూర నిన్ను తిట్టుకుంటూ తిరుగుతారు. ఎట్లానూ అపవాదు తప్పదు. పోనీ రక్తం ఇస్తేనేం పోయింది? వాడు ఎట్లానో చస్తాడు, నీ నిర్దోషత్వం రుజువౌతుంది" అన్నాడు.

"ఛీ. ఛీ. అట్లాంటిమాట నాముందు అనకండి. నా రక్తం ఇస్తే నేను వొప్పుకున్నట్టు కాదా? ఆ వెధవ నా పేరు పలవరించడమేమిటి? ఆ పలవరింపుమాట పట్టుకుని..."

"అంతా ఖర్మ. ఏంచేస్తాం? నువ్వే ఆలోచించు. వాళ్లుపోనీ, నేను చెప్తున్నానుగా. నా మాటకోసం ఇయ్యి" అని శతవిధాల చెప్పి వొప్పించాలని చూశాడు.

ఆమె ఏ మాత్రం వొప్పుకోలేదు.

కాని ఆమెభర్త చాలా పట్టుపట్టాడు. ఒకరికి ప్రాణ దానంకోసం, త్యాగమనుకో అన్నాడు. పూర్వపు పతి వ్రతల్ని, శరీరంకోసి ఇచ్చిన శిబిని, చర్మంకోసి ఇచ్చిన కర్ణుణ్ణి, జ్ఞాపకం వేశాడు. కనకయ్య తలిదండ్రులచేత వైద్యుడు గోపయ్యచేత ప్రమాణాలు చేయించాడు ఎవ రితో చెప్పమని. అప్పటికీ ఆమె అంగీకరించలేదు. చివరికి గొడ్డును పడేశినట్టు ఆమెని పట్టుకుని రక్తం తీసికెళ్ళారు. కలికంచేసి అతనికంటో పెట్టారు. నాలంరోజుల్లో కనకయ్య స్వస్థతపడి బడికి వొచ్చాడు.

అని ఆగాడు డాక్టరు కామేశ్వరరావు.

"దోషగుణం అనే జబ్బు నిజంగా వుందంటారా డాక్టర్" అని అడిగాడు వెంకటప్ప.

సముద్రంమీద మబ్బు వేస్తోంది. చిన్నగాలి అలల మీద ముగ్గుపెట్టింది. సముద్రపు అధికారులకి ఎవరికో రహదారి ఏర్పరుస్తున్నట్టు సముద్రంమధ్య తెల్లటి చారపరుచుకుంటోంది. గాలిలో హోరు సద్దుమణిగింది.

"లేకేం నిస్సందేహంగా వుంది."

"మరి మా పుస్తకాల్లో లేదేం?"

"ఒక్కటి నేర్చుకోండి. నేర్చుకోడ మెందుకు? మీరు డాక్టర్లు ఐన తరవాత చాలా త్వరలోనే మీ పుస్తకాల్ని నమ్మడం మానేస్తారు. మానెయ్యకపోతే చాలా మూర్ఖులన్న మాట"

"మరి యీ వైద్యశిక్షణ అంతా ఎందుకు?"

"ఏం చెయ్యకూడదో చెప్పడానికి. మనకి తెలిసింది చాలా స్వల్పమని తెలుసుకోడానికి"

"మరి ఆ రక్తమే మందా ఆ జబ్బుకి"

"అదే ఇంతవరకు తెలిసిన మందు"

"మరి దోషగుణమని తెలుసుకోవడం ఎట్లా?"

"తెలుసుకోనక్కర్లేదు"

"ఎందుకు?"

"బతక తలుచుకున్న వాళ్ళెవరూ దోషగుణానికి వైద్యం చెయ్యమని ఆలోపతీ డాక్టర్ని పిలవరు"

"ఏదో జ్వరమనుకుని పిలిస్తే?"

"పిలిస్తే రోగి చచ్చిపోతాడు. ఇంతలో పోయిందే ముంది? మీ ఫీజు మీకు వొస్తుంది"

"మరి డాక్టరుకి అపరిదిష్టకాదా?"

"ఏమీకాదు. 'రోగికి ఆయువు మూడింది. మేమేం దేవుళ్ళమా' అంటాడు"

"ఐతే మన దేశానికి ఆయుర్వేదమే ఉపయోగం"

"కాదు. ఎందుకంటే, ఆయుర్వేద వైద్యులకి ఏం చెయ్యకూడదో అదికూడా తెలీదుగనక"

"మీ డిస్కషన్ సరేలెండి. కధ అయిపోయిందా ఇంకా వుందా. ఆ రోగికి రక్తం కట్టిందో లేదో పోయి చూడాలి నేను" అంది నర్సు ఎలిజబెత్.

"ఇంకొంచెం వుంది"

"అయితే ఇంత వగలుపోయిన ఆ మహా ఇల్లాలన్న మాట అంతపని చేసింది?" అంది నర్సు బాలమ్మ.

"ఎంతపని చేసిందేమిటి? అందరు చేసేపనే ఆమే చేసింది. ఇంత విపరీతమౌతుందనుకో లేదు కదా? అది ఆమె అదృష్టం"

"కాని తనమూలంగా అసహాయుడైన కుర్రాడి ప్రాణం పోతోవుంటే, ఆ దిక్కుమాలిన తలిదండ్రులు ఏడుస్తోవుంటే, అంత కఠినత్వం! అది మానుషత్వం కాదు అది రాక్షసి."

"అట్లానే అనిపిస్తుంది, దూరంగా కధగా వింటో వుంటే. మరి ఆమె స్థితిలోవుంటే మనలో ఎవరమన్నా

ఆమెకన్న ఉదారంగా ప్రవర్తించే వాళ్ళెవరూ అనేది ఎవరికి వాళ్ళం ఆలోచించుకోవలసిన విషయం. ఆమెకి దగ్గిర దగ్గిరగా నలభై ఏళ్లు. ఆమెకి చాలా ప్రతిష్ఠ గౌరవం..."

"అట్లాంటిది ఆ పనే చెయ్యకూడదు."

"ఏమెరగని కుర్రాడితో."

"ఏమో ఎవరినుంచో ప్రేరేపణ. అతనినించో ఆమెనించో, ఎవరికి తెలుసు?"

"అతనా? బళ్ళోకుర్రాడు. ఆమె నెందుకు బలవంతం చేస్తాడేం!"

"ఆమె మాత్రం. భర్తవున్నాడు, ఒక కుర్రాడూ, ఇద్దరు ఆడపిల్లలూ. ముగ్గురుపిల్లలు తన కొడుకుకింద తిరిగే కుర్రాడు"

"మీరేమంటారు డాక్టర్?"

"నాకూ తెలీదు. కాని నా అనుభవాన్నిబట్టి ఏమంటానంటే..."

"మీకిట్లాంటి వాటిల్లో చాలా అనుభవమా డాక్టర్" అన్నాడు మూడో అతను నవ్వుతో.

"నా స్వంత అనుభవం అక్కర్లేదు. మన దగ్గిరికి వొచ్చిన రోగుల దేహాలకి ఏం జబ్బులో చూసి మనం చదువుకున్న మందులు రాసి ఇచ్చి పంపితే ఏ అనుభవమూ రాదు. కాని మనని నమ్మివొచ్చిన మనిషి రోగంలోకి దిగాడంటే ఎందుకు దిగాడు? ఏ పరిస్థితులు, మందుతో నయం చేస్తాం. కాని ఆ మనిషికి ఒక శరీరం, పరిసర పరిస్థితులు,

ఆహారం, అలవాట్లు ఓ మనసు ఇవన్నీ గుర్తించామా వైద్యమనేది ఎంత అగాధమని!"

"అట్లా చూస్తే ఏం నయం చెయ్యగలం?"

"చెయ్యలేము. ముప్పాతికమంది మనం తినమనే తిండి దొరకనివాళ్లు. అదంతా పోనీండి. నా అనుభవం నా రోగుల్నించి వొచ్చింది" అని సముద్రంవంక చూస్తున్నాడు కామేశ్వర్రావు.

"ఆ అలలూ, ఆ నురుగూ చూస్తున్నారా? అవి రోగాలనుకోండి, ఎన్ని అలల్ని ఆపుతారు? ఎంత నురుగుని తుడిచేస్తారు?"

"నేను పోవాలి. కథ కానిస్తారా లేదా?" అంది నర్సు బాలమ్మ.

"తరవాతా? ఆ కనకయ్య ఒక వికృతమైన పురుగు ఐపోయినాడు బళ్ళో. టీచర్లు ఏమీ అనకపోయినా, 'కనకయ్యా!' అని పిలవడంతోనే మాకు నవ్వూ, అసహ్యం వొచ్చేవి. కొందరికి జాలి.

"ఎట్లా వుందిరా!" అనేవాళ్ళం. అంటే తెలుస్తోందిగా! 'ఏం చేశావురా' అనేవాళ్ళం. వాడేమంటాడు. ఛీ ఛీ పొండిరా! అనేవాడు, అంతకన్న ఏమంటాడు? సరే శారదాంబగారి ఇంటికి ఎట్లానూ వెళ్ళడనుకోండి.

"శారదాంబ శారదాంబ." అనేవాళ్లు వాడివెనక. వూరివాళ్లు ఒక్కరూ అతన్ని వాళ్ళఇంటికి రానీలేదు. త్వరలో తలి దండ్రులతో చెప్పకుండా ఎక్కడికి పోయినాడో పోయినాడు.

"మళ్ళీ కనపడలేదా ?"

"లేదు. మర్నాటినుంచే ఆమెభర్త ఆమెని ఎట్లా చూసివుంటాడో మనం వూహించుకోవచ్చు. చర్మంలేని కర్ణుణ్ణి, వెన్నెముకలేని దధీచిని ఎట్లా చూశారోగాని. తప్పకుండా కనకయ్య చచ్చిపోతాడనీ తనభార్య నిర్మలత్వం రూఢి ఔతుందని అనుకునివుంటాడు. సీత అగ్నిలో కాలిపోయిందనుకోండి, శ్రీరాముడేమై వుంటాడు. కాలిపోతూ వుంటే బాధని భరించలేక సీత చితిలోంచి బైటికి దూకితే ఏం చేశేవాడు శ్రీరాముడు ? పైగా వూరంతా నవ్వే అసహ్యం.

ఏదో వోపనిమీద ఆమె ఇంటికివెళ్ళి ఆమెని చూసే స్త్రీలసంఖ్య అమితమయింది. ఇన్నాళ్ళూ ఆమెమీదవుండే ఆధిక్యతా గౌరవం వృత్తి విషమైపోయినాయి.

అకస్మాత్తుగా ఆమె ఆ వూరునించి మాయమయింది. ఆమె చెల్లెలి కూతురు కాన్పుకి శారదాంబ వెళ్ళిందన్నారు. ఈనాటికీ ఆ కాన్పు కానేలేదు. ఆమెకొడుకు సుబ్రహ్మణ్యం మాబళ్ళో చదువుకునేవాడు. ఇంక మా మాటలు పడలేక బడి మానేశాడు. వూళ్ళో తిరగడం ఆడుకోడం అశక్యమైపోయింది అతనికి. అంతేకాదు. రెండేళ్ళలో ఆ తండ్రి అంత పెద్ద ఆస్తినీ చాలా తక్కువకి అమ్మకుని కొడుకుని తీసుకుని ఆ వూరినించి వెళ్ళిపోయినాడు. ఇద్దరు కూతుళ్ళకీ అదివరకే పెళ్ళి అయిపోయి అత్తవారింటికి వెళ్ళారు గాని కాకపోతే వాళ్ళకి పెళ్ళిళ్లు అయ్యేవి కావు.

అని ఆగాడు కామేశ్వరావు.

"అయిపోయిందా కథ!" అంది నర్సు బాలమ్మ.

"ఆ"

"సరే ఈ మనుషులేనా వాళ్ళు?"

"ఆ బైట నుంచున్న దౌర్భాగ్యురాలే శారదాంబ గారు. ఆవూరునించి వెళ్ళాక వాళ్ళు చాలా బీదవాళ్ళై నారు. ఆతండ్రి త్వరలోనే చచ్చిపోయినాడు. ఈ కొడుక్కి పెళ్ళికాలేదు. సంసారంలేదు."

"ఇన్నాళ్ళూ ఈతల్లి ఎక్కడవుందో?"

"సందేహమేముంది? ఇదంతా ముందే ఏర్పాటు చేసుకున్నారు. కనకయ్య దగ్గిరికిపోయి కాపరం పెట్టి వుంటుంది. ఆ కుర్రాడు ఈ ముసలిదాన్ని ఎన్నాళ్ళు భరి స్తాడు? అక్కణ్నించి బైలుదేరి ఇంకగతిలేక నౌకరీలు చేసు కుంటోందిగావును" అన్నాడు మెడికల్ విద్యార్థి నాగయ్య చౌదరి.

"ఎంతెంత వుంటారయో మనుషుల్లో ఓ కుర్రాడి కోసం పండంటి కాపరాన్ని సర్వనాశనమూ చేసిందంటే."

"అందరిలో ఎందుకువుంటాయి! కొందరు మహాను భావులు లోకం తరింపచెయ్యడానికి ఇట్లా అవతారా లెత్తు తారు."

"ఇంకా సిగ్గులేక ఎందుకు వొస్తుంది కొడుకుని చూసి ఏడవడానికి?"

"ఎంతైనా తల్లిప్రేమ వొకటే ఏడుస్తుంది"

"ఆ కనకయ్య ఏమైనాడో!"

"పోయివుంటాడు. ఆ కుర్రాడు ఎంతకాలం ఈ ముసలిదాన్ని పట్టుకుని వేళ్ళాడుతాడు?"

"కనకయ్య తల్లితండ్రు లేమైనారో?"

"త్వరలోనే చచ్చిపోయినారు".

అంటో డాక్టరు కామేశ్వర్రావు వెళ్ళిపోతున్నాడు.

"మళ్ళీ ఆ కనకయ్య మీకు కనపడ్నే లేదా?" అంది నర్సు బాలమ్మ.

"కనపడకేం? నేనే ఆకనకయ్య" అని వరండా మలుపు తిరిగాడు డాక్టరు.

ఒక్కనిమిషం నిశ్శబ్దం. చప్పున అరిచి ఆ ఐదుగురూ పరుగెత్తి డాక్టరు కామేశ్వర్రావుని చుట్టుకున్నారు.

"నిజమా డాక్టర్"

"నిజమే"

వాళ్ళు అతనిచుట్టూ నుంచుని కదలనీలేదు.

"చెప్పండి, ఇంక చెప్పండి అసలు ఏం జరిగింది?"

"ఏమిటి ఏం జరిగింది?"

"ఏమిటి?"

"అదే? మీకు ఎట్లా జబ్బుచేసిందో?"

"నా బొటనవేలుకి దెబ్బ తగిలింది. అది సెప్టిక్ ఐ జ్వరం వొచ్చింది"

"అది దోషగుణం కాదా?"

"కాదు"

"ఆమె కాదా? ఆమె ఏంచెయ్యలేదా?"

"ఆమె ఏంచేసిందో కాని నన్నేం చెయ్యలేదు. మెడికల్ కాలేజీలో చేరి లేడీ విద్యార్థినులు నాపైనపడ్డదాకా నేనసలు స్త్రీ నెరుగను. నాకు చాలా బిడియం"

"ఆమె ఏమీ ఎరగనే ఎరగదా!"

"పాపం, ఏమెరగదు."

"మరి మీ కెట్లానయమయింది?"

"దానంతట అదే నయమయింది గావును"

"ఆమెకి అంత అన్యాయం జరుగుతోవుంటే మీ రెట్లావూరుకున్నారు?"

"నాకేం తెలుసు? అసలు జరిగినసంగతి, నాకా వూరంతా విరోధం కావడమేగాని! నాతల్లి నాకుచేసిన వైద్యం సంగతివేదో అనేది. కాని నాకు అర్థంఅయ్యేది కాదు. తొడలో రక్తంతో కలికంచేశారంటే, ఆరక్తం ఇచ్చి రక్షించిందని ఎంతో భక్తికలిగేది శారదాంబగారిమీద. అట్లా రక్తం ఇయ్యడం చాలా నీచమయినపని అనీ, ఏ స్త్రీ చెయ్యదనీ, నాప్రాణంకోసం ఆమె ఆ త్యాగం చేసిందనీ, ఆమెమీద ఎంతో భక్తి కలిగింది. ఆనాటికీ ఈనాటికీ ఆమె నా మనసులో ఆదర్శమైన స్త్రీ. ప్రజలమీధి ఆమెదయ, మర్యాద, ఆమె ఇంటిని, అతిథుల్ని చూసే విధం, నెమ్మది, విశాలమైన ఉదారత్వం, హిందూస్త్రీ అంటే ఆమెలో మూర్తీభవించినట్టు వుండేది. జబ్బు నయంకాగానే ఆమెకాడికి పరిగెత్తుకువెళ్ళాను, నాజన్మంతా ఆమె పాదాల దగ్గిర అర్పిద్దామని. కాని నన్ను చూడడంతోటే, దెయ్యాన్ని చూసినట్లు చూసి భయపడి తలుపువేసుకుంది. ఆ దెబ్బతో ఆ

వూళ్ళో వుండడానికి బుద్ధి వెయ్యలేదు. అదిగాక నా చదువుకి డబ్బు సహాయం మానేశారు. నన్ను ఏ ఇళ్ళల్లోకీ రానియ్యలేదు. తలితండ్రులే నన్ను నీచంగా చూశారు."

"మరి తరవాత ఆమె ఏమయిందో మీరు కనుక్కోనే లేదా?"

"నాకేం తెలుసు. నేను ముందే వెళ్ళిపోయినాను. నేను కాశీకిపోయి, పేరు మార్చుకుని సత్రాల్లో భిక్ష చేసుకుని చదువుకున్నాను. మళ్ళీ ఇప్పుడే చూడడం."

"మరి ఇప్పుడు ఆమెతో ఏం మాట్లాడలేదా?"

"నన్ను గుర్తించలేదు ఆమె. నేనెవరో చెబితే పెద్ద కేకవేసి పారిపోయింది."

"ఎందుకో అంతకోపం మీమీద?"

"చిత్రమేముంది? నా మూలానేకదా ఆమె జీవితం నాశనమయింది. నేను కలవరించడం మూలానేకదా!"

"ఎందుకు కలవరించారు."

"ఏమో! నాకెట్లా తెలుస్తుంది? ఆమెమీద గొప్ప భక్తి. నాకొక ఈశ్వరి ఆమె. ఆమెవొచ్చి నా బాధని తీసేస్తుందని గావును!"

"అయితే మీకీ కథ అంతా ఎట్లా తెలిసింది?"

"తరవాత ఆ వూరుపోయి, తెలుసుకున్నాను"

అంటో డాక్టరు కామేశ్వర్రావు వార్డులోకి వెళ్లాడు. తక్కినవాళ్ళు ఎవరిపనులమీద వాళ్లు వెళ్ళారు.

ఈ కథనంతా స్క్రీను వెనకనించి వింటున్న నేను అట్లా సముద్రంకేసి చూస్తో యోచించాను. జీవితానికి, జీవి

తంలో కలిగే, దురదృష్టాలకీ అర్థమేమిటా అని. ఆజీవితాలు ఎందుకు అట్లా మసిఐపోయినాయి? పాపం, వాళ్లేంచేశారు? ఆమె చేసిన పూజాలు, సంతర్పణలు ఏమైనాయి? దిక్కు-లేని విద్యార్థిమీద దయ తలచిన పుణ్యానికేకదా, ఇంత నాశనం కలిగింది ఆమెకి! ఆమూలాన భర్తకి, కొడుక్కి-! ఎన్నేళ్ళు ఆమె ఏమయిందో, ఏంబాధలుపడ్డదో? మనుషులు కుక్క-లు. యజమాని ఎందుకు డొక్క-లో తన్నాడో తెలీక అర్థానికై అతని కళ్ళల్లోకి వృధాగా చూసే కుక్క-లు. ఎవరు చేస్తున్నారు ఈ ఘోరాలు, మానవుడా? దేవుడా?

సంఘం, సంఘం చేస్తోంది అని దుమ్మెత్తి పోస్తారు సంఘంమీద ఈనాటి రచయితలు. సంఘం అంటే మనమే! ఏం చెయ్యాలి? ఎట్లా మారాలి? వీళ్లని ఆవూళ్ళో నిలవ నీకుండా చేసిన మనుషులు మనలాంటివాళ్ళే.

మరి ఆ సాక్ష్యంతో శారదాంబ నిర్దోషి అని ఆనాడు ఎవరన్నా అనగలిగారా? మరి అంత ఘరానా మనిషి పసి కుర్రాడితో అట్లాంటి పని చేసినదంటే ఆమెని ద్వేషించడం ప్రజల తప్పా! పోనీ చలం అనేట్టు ఈ వ్యభిచారం దోషం కాదేమో! లేక చాలా ఉత్తమ గుణమే అనుకుంటే తక్కి-న దుష్టత్వాలు సంగతేమిటి? ఇంక చెడుగులకీ మంచికీ భేదం లేదంటే నాగరికత, సంఘమూ ఎట్లా నిలబడతాయి?"

అంతే అంతే జీవితం అంతే. మరి ఖర్మగాక ఇంకే మంటాము? కాకపోతే ఇంకా యీ అదృష్టాలకి అర్థమే లేదు. దేవుడు లేడు, న్యాయంలేదు, సత్యంలేదు. ఒక ప్రాణం Consciousness లేని గుడ్డి accident ఈ సృష్టి. ఆ సముద్రం

లోంచి అనేకనీటిబిందువులు నిరంతరం చిందుతోవుంటాయి. కొన్ని ఎండలో మెరుస్తాయి. కొన్ని కాళ్ళకి తగిలి పగులు తాయి. కొన్ని ఇసికలో ఇంకిపోతాయి. కొన్ని సముద్రం లోనే కలిసిపోతాయి. మనుషులూ అంతే అనాలా?

ఇట్లా జీవితానికి అర్థం యోచించడమే తెలివి తక్కువా? కాని హృదయం వున్నవాళ్ళు ఏమీ యోచించ కండా, ఏదోలెద్దూ మనకెందుకని ఊరుకోలేరుకద! కాని ఇన్ని యుగాలు యోచించి ఓ అసలు నిజాన్ని కనుక్కో లేక పోయినారు ఏం లాభం? ఉదారుల మనస్సులు అలిసి, ఏదో ఓ హద్దులో ఏదో ఓ థియరీలోనివని సంతృప్తిపడతాయి. ఏవో కొన్ని సూత్రాల్ని నిజమని నమ్మి ఆగకపోతే శాంతి లేదు. కాని వాటిమీద ఇంకా సందేహాలు. నాకు తెలిసింది ఇంతే సంగతి అన్నవాళ్ల తెలివంతా వుత్తఅలుపు, బల హీనం. ఏదో సత్యం వుండేమో? ఇంకా మనకి తెలీదేమో! ఎన్నటికీ తెలీదో! కాని తెలుసుననడం ఇంతేననడం వుత్త అలసత్వం అనుకుంటాను.